

MARIJAMPOLĖS REGIONO PLĖTROS TARYBA

MARIJAMPOLĖS REGIONO PLĖTROS PLANAS 2014–2020 METAMS

Patvirtintas:

2013 m. lapkričio 21 d. sprendimas Nr. 51/8S-46

Pakeitimai:

2014 m. lapkričio 7 d. sprendimas Nr. 51/8S-24
2015 m. rugsėjo 24 d. sprendimas Nr. 51/8S-15
2015 m. spalio 21 d. sprendimas Nr. 51/8S-16
2015 m. gruodžio 16 d. sprendimas Nr. 51/8S-30
2016 m. vasario 11 d. sprendimas Nr. 51/8S-5
2016 m. kovo 30 d. sprendimas Nr. 51/8S-13
2016 m. birželio 28 d. sprendimas Nr. 51/8S-19
2016 m. liepos 25 d. sprendimas Nr. 51/8S-24
2016 m. rugpjūčio 11 d. sprendimas Nr. 51/8S-25
2016 m. rugsėjo 21 d. sprendimas Nr. 51/8S-26
2016 m. spalio 19 d. sprendimas Nr. 51/8S-30
2016 m. lapkričio 16 d. sprendimas Nr. 51/8S-33
2017 m. kovo 20 d. sprendimas Nr. 51/8S-6
2017 m. balandžio 3 d. sprendimas Nr. 51/8S-7
2017 m. balandžio 13 d. sprendimas Nr. 51/8S-10
2017 m. gegužės 15 d. sprendimas Nr. 51/8S-14
2017 m. birželio 6 d. sprendimas Nr. 51/8S-18
2017 m. liepos 14 d. sprendimas Nr. 51/8S-23
2017 m. rugpjūčio 4 d. sprendimas Nr. 51/8S-25
2017 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas Nr. 51/8S-29
2017 m. rugsėjo 13 d. sprendimas Nr. 51/8S-36
2017 m. spalio 18 d. sprendimas Nr. 51/8S-40
2017 m. lapkričio 17 d. sprendimas Nr. 51/8S-49
2017 m. gruodžio 6 d. sprendimas Nr. 51/8S-53
2018 m. sausio 26 d. sprendimas Nr. 51/8S-3
2018 m. balandžio 26 d. sprendimas Nr. 51/8S-17
2018 m. birželio 12 d. sprendimas Nr. 51/8S-20
2018 m. liepos 4 d. sprendimas Nr. 51/8S-24
2018 m. rugpjūčio 29 d. sprendimas Nr. 51/8S-26
2018 m. spalio 31 d. sprendimas Nr. 51/8S-35
2019 m. sausio 30 d. sprendimas Nr. 51/8S-3
2019 m. vasario 19 d. sprendimas Nr. 51/8S-5

Marijampolė
2013

TURINYS

1. Įvadas _____	4
1.1. Marijampolės regiono plėtros plano 2014–2020 metams rengėjai _____	4
1.2. Plano rengimo kontekstas _____	4
2. Regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė _____	7
2.1. Regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė (PESET) _____	12
2.2. SSGG analizė _____	15
2.2.1. Stiprybės _____	15
2.2.2. Silpnybės _____	17
2.2.3. Galimybės _____	19
2.2.4. Grėsmės _____	21
3. Strategija _____	23
4. Priemonių planas _____	24
5. Plano įgyvendinimo stebėseną _____	69

NAUDOJAMOS SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

BVP	– bendrasis vidaus produktas
ES	– Europos Sąjunga
KRSA	– Kazlų Rūdos savivaldybės administracija
KSA	– Kalvarijos savivaldybės administracija
MARKO	– Marijampolės kolegija
MSA	– Marijampolės savivaldybės administracija
RPP	– regiono plėtros planas
ŠRSA	– Šakių rajono savivaldybės administracija
TUI	– tiesioginės užsienio investicijos
VMDU	– vidutinis mėnesinis darbo užmokestis
VRM	– Vidaus reikalų ministerija
VRSA	– Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija

1. Įvadas

1.1. Marijampolės regiono plėtros plano 2014–2020 metams rengėjai

Marijampolės regiono plėtros plano 2014–2020 metams rengėjas – Regioninės plėtros departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos.

Darbo grupė 2014–2020 metams plano rengimui*

Eil. Nr.	VARDAS	PAVARDĖ	INSTITUCIJA	NARYS
1.	Evaldas	Ulevičius	Regioninės plėtros departamentas prie VRM	pagrindinis
	<i>Jurgita</i>	<i>Pačkauskaitė</i>	<i>Regioninės plėtros departamentas prie VRM</i>	<i>pakaitinis</i>
2.	Vaidotas	Viliūnas	Marijampolės kolegija	pagrindinis
	<i>Irena</i>	<i>Sviliuvienė</i>	<i>Marijampolės kolegija</i>	<i>pakaitinis</i>
3.	Zita	Naruševičienė	Marijampolės teritorinė darbo birža	pagrindinis
	<i>Rita</i>	<i>Mockuvienė</i>	<i>Marijampolės teritorinė darbo birža</i>	<i>pakaitinis</i>
4.	Edita	Snapkauskienė	Kalvarijos savivaldybės administracija	pagrindinis
	<i>Vida</i>	<i>Tumelienė</i>	<i>Kalvarijos savivaldybės administracija</i>	<i>pakaitinis</i>
5.	Vitas	Girdauskas	Šakių rajono savivaldybės administracija	pagrindinis
	<i>Kęstutis</i>	<i>Kuncaitis</i>	<i>Šakių rajono savivaldybės administracija</i>	<i>pakaitinis</i>
6.	Andrius	Jasinskis	Kauno pramonės, prekybos ir amatų rūmų Marijampolės filialas	pagrindinis
	<i>Dana</i>	<i>Liukinevičienė</i>	<i>Kauno pramonės, prekybos ir amatų rūmų Marijampolės filialas</i>	<i>pakaitinis</i>
7.	Valdas	Riklius	Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija	pagrindinis
	<i>Martynas</i>	<i>Vaščėga</i>	<i>Vilkaviškio rajono savivaldybės administracija</i>	<i>pakaitinis</i>
8.	Rasa	Avietynienė	Kazlų rūdės savivaldybės administracija	pagrindinis
	<i>Rūta</i>	<i>Gudelevičienė</i>	<i>Kazlų rūdės savivaldybės administracija</i>	<i>pakaitinis</i>
9.	Vilija	Ramanauskaitė	Marijampolės savivaldybės administracija	pagrindinis
	<i>Darius</i>	<i>Cinaitis</i>	<i>Marijampolės savivaldybės administracija</i>	<i>pakaitinis</i>

* Sudaryta Marijampolės regiono plėtros tarybos 2012 m. birželio 5 d. sprendimu Nr.51/8S-20

Siekiant sėkmingai įgyvendinti nacionalinę regioninę politiką Marijampolės apskrityje, užtikrinti efektyvų finansinių išteklių panaudojimą ir prisidėti prie regiono socialinio bei ekonominio vystymosi, Marijampolės regiono plėtros planas 2014–2020 metams parengtas atsižvelgiant į Marijampolės regiono plėtros 2014–2020 metais galimybių studijos išvadas ir rekomendacijas. Galimybių studija parengta įgyvendinant projektą „Marijampolės regiono plėtros 2014–2020 metais galimybių studijos parengimas“, finansuotą iš Europos socialinio fondo bei Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos priemonę „Regioninės plėtros tobulinimas, regionų plėtros planai ir savivaldybių (ilgalaikiai / trumpalaikiai) strateginiai plėtros planai“.

1.2. Plano rengimo kontekstas

Planas rengiamas:

- Laikantis tęstinumo principo, atsižvelgiant į pasiektus rezultatus įgyvendinant Marijampolės regiono plėtros planą 2006–2013 metams, patvirtintą Marijampolės regiono plėtros tarybos 2005 m. gruodžio 29 d. sprendimu Nr. TS-16.

- Vadovaujantis Lietuvos Respublikos regioninės plėtros įstatymo (Žin., 2000, Nr. 66-1987; 2002, Nr. 123-5558; 2007, Nr. 61-2339; 2010, Nr. 48-2285) 8 straipsniu ir Lietuvos *Marijampolės regiono plėtros planas 2014–2020 metams*

Respublikos vidaus reikalų ministro 2011 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. IV-706 patvirtinta Regionų plėtros planų rengimo metodika.

- Atsižvelgiant į Nacionalinę pažangos programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimu Nr. 1482, skirtą Lietuvos pažangos strategijai „Lietuva 2030“ įgyvendinti, bei ES strategijos „Europa 2020“ nuostatas, ilgalaikės valstybės prioritetų įgyvendinimo kryptis, nacionalinius ES struktūrinės paramos programavimo dokumentus.

Plano rengimui naudoti planavimo dokumentai:

- Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015)
- 2014–2020 metų nacionalinė pažangos programa (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 1482)
- Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, (Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. spalio 29 d. nutarimas Nr. IX-1154)
- Marijampolės apskrities teritorijos bendrasis (generalinis) planas, (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. rugsėjo 8 d. nutarimas Nr. 1298)
- Valstybės ilgalaikės raidos strategija (Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimas Nr. IX-1187)
- Kalvarijos savivaldybės 2011–2017 m. strateginis plėtros planas (Kalvarijos savivaldybės tarybos 2010 m. liepos 29 d. sprendimas Nr. T-68-21)
- Kazlų Rūdos savivaldybės 2013–2020 metų strateginis plėtros planas (Kazlų Rūdos savivaldybės 2012 m. rugpjūčio 29 d. sprendimas Nr. TS IV(20)-1620)
- Marijampolės savivaldybės plėtros iki 2017 metų strateginis planas (Marijampolės savivaldybės tarybos 2012 m. spalio 29 d. sprendimas Nr. 1-679)
- Šakių rajono savivaldybės 2011–2017 m. strateginis plėtros planas (Šakių rajono savivaldybės tarybos 2010 m. gruodžio 23 d. sprendimas Nr. T-402)
- Vilkaviškio rajono savivaldybės 2011-2018 metų strateginis plėtros planas (Vilkaviškio rajono savivaldybės tarybos 2010 m. liepos 30 d. sprendimas Nr. B-TS-1201)

Duomenų šaltiniai:

	Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės
	Marijampolės teritorinė darbo birža
	Lietuvos kelių policijos tarnyba
	AB Lesto
	AB Lietuvos dujos
	UAB „Didma“
	UAB „Kalvarijos komunalininkas“
	UAB „Šakių šilumos tinklai“
	AB Litesko
	UAB „Kazlų Rūdos komunalininkas“
	UAB „Vilkaviškio vandenys“
	Marijampolės savivaldybės visuomenės sveikatos biuras
	UAB „Sūduvos vandenys“
	UAB „Šakių vandenys“
	Marijampolės regiono aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos
	UAB „Marijampolės apskrities atliekų tvarkymo centras“
	Saugomų teritorijų valstybės kadastras
	Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos
	VŠĮ „Ekoagros“
	Valstybės įmonė Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras

2. Regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė

Lietuvos regioninės politikos tikslas – mažinti regionų socialinius ir ekonominius skirtumus bei išsivystymo netolygumus pačiuose regionuose, skatinti visoje valstybės teritorijoje tolygią ir tvarią plėtrą. Vienas iš instrumentų, naudojamų regioninės politikos įgyvendinimui, yra regionų plėtros planai. RPP tikslas – numatyti pagrindines regiono socialinės ir ekonominės plėtros kryptis, apibrėžti veiklos prioritetus, tikslus, uždavinius ir priemones jiems įgyvendinti.

Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ išskiriamos trys esminės pažangos sritys – visuomenė, ekonomika ir valdymas. Šia strategija siekiama paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuotis kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei.

Lietuvoje pagal bendrą teritorinių statistinių vienetų klasifikatorių (NUTS) NUTS 1 ir 2 lygį atitinka šalis, NUTS 3 lygį – apskritis. Žemesnius teritorinius vienetus atitinka savivaldybės (LAU 1) ir seniūnijos (LAU 2).

NUTS 1 lygis – šalis

NUTS 2 lygis – šalis

NUTS 3 lygis – apskritis

Marijampolės apskritis sudaryta iš [Kalvarijos](#), [Kazlų Rūdos](#), [Marijampolės](#), [Šakių rajono](#) bei [Vilkaviškio rajono](#) savivaldybių teritorijų, pasižyminčių socialinių, ekonominių ir etnokultūrinių interesų bendrumu.

Apskritis centras – Marijampolės miestas.

Marijampolės apskritis šalies pietvakariuose ribojasi su Kaliningrado sritimi (Rusijos Federacija) ir Lenkijos Respublika, o Lietuvoje – su Kauno, Alytaus ir Tauragės apskritimis.

Beveik visa apskrities teritorija yra Šešupės žemupyje, tik pietinis pakraštys – Baltijos kalvyno Sūduvos aukštumoje.

Aukščiausia vieta – Pavištyčio kalnas (285 m). Per visą apskrities teritoriją teka Šešupė ir jos intakai. Kiti vandens telkiniai – ežerai, tvenkiniai. Daugiausia jų yra Vilkaviškio rajone. Didžiausi ežerai – Vištyčio ir Paežerių.

Pagrindiniai duomenys	Reikšmė	Vieta šalyje (tarp 10 apskričių)
Plotas, km ²	4.463	(8 vieta)
Gyventojų skaičius 2013 m. pradžioje	156.455	(6 vieta)
BVP vienam gyventojui 2011 m., tūkst. Lt	21,9	(9 vieta)
TUI vienam gyventojui 2006–2011 m., Lt	8.087	(9 vieta)
Materialinės investicijos vienam gyventojui 2006–2011 m., Lt	22.088	(9 vieta)
Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis 2012 m., Lt	1.726	(9 vieta)
Nedarbo lygis 2012 m., proc.	14,7	(6 vieta)

Gyventojai

Marijampolės apskrityje 2013 m. pradžioje gyveno 156.455 žmonės – 5,3 proc. šalies gyventojų. Gyventojų tankumas 35,1 gyv./km². Moterys sudaro 52,6 proc., vyrai – 47,4 proc. apskrities gyventojų. 2003–2013 m. gyventojų skaičius apskrityje sumažėjo 29,5 tūkst., t. y 16 proc.: dėl neigiamos natūralios kaitos – 8,5 tūkst. (47,8 proc.) gyventojų, dėl neigiamo migracijos saldo – 9,3 tūkst. (52,2 proc.) žmonių. 2011 m. neto tarptautinė migracija buvo – 11,1/1000 gyv, o vidutiniškai šalyje buvo – 12,5/1000 gyv.

Gyventojų skaičius 2013 m. pradžioje savivaldybėse:

Kalvarijos sav.	Kazlų Rūdos sav.	Marijampolės sav.	Šakių r. sav.	Vilkaviškio r. sav.
11.777	12.738	59.483	31.402	41.055

Bendrasis vidaus produktas

Marijampolės apskrityje 2011 m. sukurtas BVP sudarė 3.526,2 mln. Lt, t. y. 3,3 proc. visos šalies BVP. BVP 1 gyventojui 2011 m. sudarė 21,9 tūkst. Lt, t. y. 62,5 proc. šalies vidurkio.

Marijampolės apskrityje daugiausiai pridėtinės vertės sukuriama pramonės, prekybos ir transportavimo bei viešojo administravimo sektoriuose. Sukuriama pridėtinės vertės dalis šiuose sektoriuose yra panaši į kitas Lietuvos apskritis. Marijampolės apskrityje ženkliai didesnė pridėtinės vertės dalis sukuriama žemės ūkio sektoriuje (Marijampolės apskrityje – 11,7 proc., šalyje – 3,5 proc.).

Tiesiogines užsienio investicijas

TUI vienam gyventojui 2006–2011 m. sudarė 8.087 Lt. Marijampolės apskritis pagal šį rodiklį yra devintoje vietoje šalyje. Daugiausiai investicijų vienam gyventojui 2011 m. teko Kazlų Rūdos savivaldybėje – 21.953 Lt/1gyv., mažiausiai – Kalvarijos savivaldybėje – 142 Lt/1gyv.

Materialinės investicijos

Materialinių investicijų 1 gyventojui rodiklis Marijampolės apskrityje yra mažesnis nei Lietuvos vidurkis. Materialinių investicijų kiekis Marijampolės apskrityje ženkliai sumažėjo 2009 m., tačiau vėlesniais metais stabilizavosi. Daugiausiai materialinių investicijų vienam gyventojui teko Kazlų Rūdos (4.518 Lt/1 gyv.) ir Marijampolės (4.900 Lt/1 gyv.) savivaldybėse, mažiausiai – Vilkaviškio rajono savivaldybėje (2.298 Lt/1gyv.). 2011 m. materialinių investicijų suma tenkanti vienam gyventojui Marijampolės apskrityje sudarė 3.707 Lt/1gyv., Lietuvoje 5110 Lt/1gyv.

Verslas

Veikiančių ūkio subjektų skaičius 1.000 gyventojų 2012 m. Marijampolės apskrityje (18,1) yra mažesnis už Lietuvos vidurkį (27,8). Daugiausiai veikiančių ūkio subjektų, tenkančių 1000 gyventojų yra Marijampolės ir Kazlų Rūdos savivaldybėse, mažiausiai – Kalvarijos savivaldybėje. Marijampolės savivaldybėje – 50,7 proc. visų apskrities ūkių subjektų ir sudaro 24,2 ūkio subjektų 1000 gyventojų. Kitose regiono savivaldybėse veikiančių ūkio subjektų skaičius 1000 gyventojų mažesnis: Kazlų Rūdos – 17,1; Šakių rajono – 15,1; Vilkaviškio rajono – 13,8; Kalvarijos – 11,9.

Marijampolės apskrityje vyrauja smulkios ir vidutinės įmonės, kurios sudaro apie 85 proc. visų apskrityje registruotų ūkio subjektų. 2006–2013 m. smulkių ir vidutinių įmonių skaičius neženkliai didėjo (nuo 83 proc. 2006 m. iki 85 proc. 2013 m.), taip pat išaugo didelių įmonių skaičius.

Gyventojų užimtumas

2012 m. liepos 1 d. Marijampolės apskrityje buvo registruoti 11.468 bedarbiai, kurie sudarė 10,9 proc. visų Marijampolės apskrities darbingo amžiaus gyventojų. Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų per metus padidėjo 0,1 proc.

2012 m. liepos 1 d. Marijampolės apskrityje buvo registruotos 5.625 neturinčios darbo moterys ir jos sudarė 11,0 proc. Marijampolės apskrities darbingo amžiaus moterų. Neturinčių darbo vyrų buvo registruota 5.843 ir jie sudarė 10,7 proc. Marijampolės apskrities darbingo amžiaus vyrų. Jaunų iki 25 metų amžiaus bedarbių 2012 m. liepos 1 d. Marijampolės apskrityje buvo 1.534 – 13,4 proc. visų registruotų bedarbių.

Marijampolės apskrityje didžiausia užimtųjų dalis dirba paslaugų sektoriuje, tačiau lyginant su kitomis Lietuvos apskritimis šis santykis yra mažesnis. Taip pat Marijampolės apskrityje ženkliai didesnė užimtųjų dalis dirba žemės ūkio sektoriuje.

Vidutinis mėnesinis darbo užmokestis

Pagal vidutinį mėnesinį darbo užmokestį Marijampolės apskritis atsilieka nuo kitų Lietuvos regionų. 2012 m. VMDU bruto buvo 81,3 proc. šalies vidurkio. Tarp apskrities savivaldybių 2012 m. aukščiausi rodikliai Kazlų Rūdos savivaldybėje (bruto – 2.051 Lt, neto – 1.598 Lt), žemiausi Kalvarijos savivaldybėje (bruto – 1.527 Lt, neto – 1.216 Lt). Mažesnės regiono gyventojų disponuojamos pajamos sunkina sąlygas plėtoti ne pirmo būtinumo paslaugų gyventojam sektorių.

Kultūros paveldas / Turizmas

Apskrities teritorijos specifinis bruožas – daug buvusių dvarų (36 dvarų paveldo objektai). Vertingiausios dvarvietės: buvusi dvaro sodyba Šakių rajono savivaldybės Kidulių kaime, Gelgaudiškio dvaro sodyba, Paežerių dvaro sodyba, Zyplių dvaro sodyba.

Turtingas regiono istorinis ir kultūrinis paveldas. Daug objektų, sietinų su Lietuvos valstybingumu bei kultūrine, švietėjiška žymių žmonių veikla, gyvenimu. Jonas Basanavičius, Vincas Kudirka, Jonas Jablonskis gimė ir mokėsi šiame regione.

Apskrityje yra 5 registruotos urbanistinės vietovės – trys valstybės saugomi urbanistiniai kultūros paveldo objektai: Kudirkos Naumiesčio miestelio istorinis centras, Virbalio miestelio istorinis centras, Kalvarijos miesto istorinė dalis bei du kultūros vertybių registre registruoti urbanistiniai kultūros paveldo objektai: Griškabūdžio miestelis ir Višakio Rūdos kaimas.

Marijampolės apskritį pristato autoturizmo maršrutas „Suvalkijos žiedas“ ir dviračių turizmo trasų žiedas „Suvalkijos dviračių žiedas“.

Žemės ūkis

Bendra žemės ūkio gamybos Marijampolės apskrityje kryptis – intensyvus ūkininkavimas. Apskrityje palankios ūkininkavimo sąlygos, nes žemės derlingumas yra didesnis nei šalies vidurkis. Žemės ūkio naudmenos Marijampolės apskrityje užima 67 proc. viso apskrities ploto. Daugiausiai produkcijos išauginama Šakių ir Vilkaviškio rajono savivaldybėse. Marijampolės apskrityje, taip pat ir kitose apskrityse, pastebimas ūkininkų skaičiaus didėjimas (2013 m. apskrityje buvo 11.484 ūkininkai). Apskrityje pastebimas ekologinių ūkių mažėjimas, tokia pati situacija ir likusiose Lietuvos apskrityse. Sertifikuotų ekologinių ūkių skaičius Marijampolės apskrityje sumažėjo nuo 167 ūkių 2008 m. iki 98 ūkių 2012 m.

Marijampolės regiono savivaldybėse veikia daugiau nei 100 kaimo vietovių bendruomenių.

Transportas

Apskritis turi gerai išplėtotą automobilių kelių tinklą, teritoriją kerta svarbios automagistralės: A7 – Marijampolė-Kybartai, A16 – Marijampolė-Prienai-Vilnius, A5 – Kaunas-Marijampolė-Kalvarija, tarptautinė magistralė E67 – „Via Baltica“.

Dėl patogios geografinės padėties (greta sienų su Lenkija ir Rusija) ir tranzitinių srautų, eismo intensyvumas Marijampolės regiono magistraliniuose ir krašto keliuose yra gana didelis. Dėl to eismo įvykių bei žuvusiųjų skaičius 1000 gyventojų Marijampolės apskrityje išlieka didesnis nei Lietuvos vidurkis (Marijampolės apskrityje: 2,59 ir 0,32; šalyje atitinkamai: 1,94 ir 0,22).

Vietinės reikšmės kelių ilgis Marijampolės apskrityje didėja. Vietinės reikšmės keliai, turintys asfalto dangą, sudaro 86 proc. visų vietinės reikšmės kelių regione. Geriausia situacija Vilkaviškio rajone (95 proc.), o prasčiausia Marijampolės savivaldybėje (76,8 proc.). Kelių dangos kokybė Marijampolės apskrityje geresnė nei Lietuvos vidurkis.

Marijampolės apskrityje bei Lietuvoje automobilių skaičiaus didėja, o automobilizacijos lygis Marijampolės apskrityje ženkliai didesnis nei Lietuvos vidurkis. Didžiausias automobilių skaičius 1000 gyventojų yra Marijampolės savivaldybėje.

Modernizuojant ir plėtojant geležinkelių infrastruktūrą tiesiama europinės vėžės (1435 mm pločio) „Rail Baltica“ geležinkelio trasa.

Oro transporto infrastruktūra neišplėtotą, yra tik vienas civilinis objektas – Sasnavos aerodromas. Jo naudojimo galimybės transportavimui minimalios. Svarbiausios aerodromo funkcijos – sportinė aviacija ir aviacinis turizmas.

Švietimas, mokslas ir kultūra

Marijampolės apskrities švietimo ir mokslo infrastruktūros tinklą sudaro ikimokyklinės ugdymo įstaigos, bendrojo lavinimo mokyklos, profesinė mokykla ir kolegija.

Pagal ikimokyklinio ugdymo paslaugų prieinamumą, Marijampolės regione sudėtingiausia situacija Kazlų Rūdos sav., kur 2011 m. 100-ui vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, tenka tik 66 vietos. Kai kuriose savivaldybėse situacija ikimokyklinio ugdymo prieinamumo klausimu vertintina kaip gera – Kalvarijos sav. 100-ui vaikų, lankančių ikimokyklinio ugdymo įstaigas, teko 117 vietų, Šakių rajono savivaldybėje – 107 vietos.

Mokinių skaičius regiono bendrojo lavinimo mokyklose mažėjo panašia apimtimi tiek šalies mastu, tiek ir Marijampolės apskrityje. 2011–2012 mokslo metais mokėsi apie 23 proc. mažiau moksleivių lyginant su 2006–2007 mokslo metais. Tačiau bendrojo ugdymo mokyklų skaičius apskrityje mažėjo lėčiau lyginant su šalies vidurkiu. Tai didina regiono savivaldybių atotrūkį pagal mokyklų dydį. 2011–2012 mokslo metais regiono mokyklose vidutinis moksleivių skaičius vienai mokyklai buvo mažesnis (264 mokiniai) už šalies vidurkį (300 mokinių).

Tradicinės neformaliojo ugdymo įstaigos (muzikos, dailės mokyklos) veikia visose regiono savivaldybėse. Daugumos jų infrastruktūra yra nusidėvėjusi.

Svarbus vaidmuo regiono plėtros procesuose tenka Marijampolės kolegijai. Tai – vienintelė aukštoji mokykla regione. Marijampolės kolegijoje studentų skaičius pastaraisiais metais mažėjo. Tai pirmiausiai susiję su demografinėmis tendencijomis, o bendros studijuojančių skaičiaus mažėjimas būdingas visai šaliai. Tokios tendencijos nepaneigia aukštosios mokyklos svarbos regione, tačiau rodo neišvengiamą poreikį labiau specializuotis, koncentruotis į kelias prioritėtines sritis.

Lyginant su kitais šalies regionais, regione mažiausia gyventojų (25–64 m.) su aukščiausiu (ISCED 5, 6) išsilavinimu dalis (9,8 proc., šalyje 19,4 proc.).

Regiono veikia regioninė profesinio mokymo institucija – Marijampolės profesinio rengimo centras. Centras vykdo platų mokymo programų sąrašą. Profesinio rengimo centras dalyvauja ir suaugusiųjų mokymo veiklose. Didėjantis profesinėse mokyklose parengtų specialistų skaičius (701 2011–2012 metais, lyginant su 563 2006–2007 metais). Šios tendencijos

daro teigiamą įtaką regiono įmonių, besispecializuojančių maisto gamyboje, medienos apdirbimo pramonėje plėtrai ateityje, kadangi užtikrinama darbo jėgos pasiūla.

Sveikatos priežiūra

Marijampolės regione sergamumo tendencijos kiek geresnės nei bendrai šalyje. Ligoninėse gydytų ligonių skaičius 1000 gyv. 2006–2010 m. išliko stabilus (2006 m. – 227,9 ligoniai, 2010 m. – 227,7 ligoniai), kai tuo tarpu šalyje ligoninėse gydytų ligonių skaičius didėjo (2006 m. – 227,6 ligoniai, 2010 m. – 245,2 ligoniai). Didžiausios gyventojų sveikatos problemos yra didelis elgsenos rizikos veiksnių paplitimas (alkoholio vartojimas, rūkymas, nesubalansuota mityba, per mažas fizinis aktyvumas), itin aukšti mirtingumo rodikliai nuo išvengiamų ir koreguojamų ligų bei mirties priežasčių.

Marijampolės apskrityje kaip ir visoje Lietuvoje vyrauja mirtingumas nuo širdies ir kraujagyslių ligų. Antroje vietoje yra onkologinės ligos, trečioje vietoje traumos ir apsinuodijimai, ketvirtoje – kvėpavimo takų ligos.

Marijampolės regione ženkliai geresni negu vidutiniškai šalyje sergamumo AIDS rodikliai. Tačiau, nerimą kelia gausėjantis sergančiųjų aktyvia tuberkulioze skaičius. Tokia situacija aktualizuoja prevencinių ir sveikos gyvensenos priemonių poreikį.

2.1. Regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė (PESET)

Veiksniai	Teigiami	Neigiami
Teisiniai ir politiniai	Marijampolės regiono strateginės vystymo kryptys, erdvinės raidos koncepcija nustatyta Marijampolės apskrities teritorijos bendrajame (generaliniame) plane, patvirtintame Vyriausybės 2010 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 1298. Nacionalinės pažangos programoje išskirtas horizontalusis prioritetas „Regionų plėtra“, kuriuo siekiama didinti sanglaudą Lietuvoje, įtraukiant regionų plėtros tarybas į sprendimą priėmimą atrenkant siūlomus finansuoti regioninius projektus. Nacionaliniu lygiu pripažinta Marijampolės laisvosios ekonominės zonos svarba regiono plėtrai. 2011 m. gruodžio 23 d. Seimas priėmė Marijampolės laisvosios ekonominės zonos įstatymą Nr. XI-1907. Pagal Vyriausybės patvirtintą Regionų socialinių ir ekonominių skirtumų mažinimo 2011–2013 metų programą 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiu teikta tikslinė parama Marijampolės savivaldybėje esančiam regioniniam centrui – Marijampolės miestui.	Administracinės reformos 2010 m. įvykdymas bei funkcijų delegavimas ministerijoms ir kitoms institucijoms apsunkino regioninį planavimą bei regiono plėtros plano įgyvendinimą. Apskirtyje nėra juridinę galią turinčios regioninės valdymo struktūros, kuri vykdytų ar koordinuotų savivaldybių veiklą įgyvendinant bendrus projektus. Teisiškai neregamentuoti savivaldybių bendrų projektų įgyvendinimo mechanizmai stabdo didesnės apimties, regioninės ir nacionalinės reikšmės projektų įgyvendinimą. Apskirtyje nėra išskirtų probleminių teritorijų. Skirtingai nei kitų apskričių savivaldybės Marijampolės apskrities savivaldybės 2007–2013 m. ES paramos laikotarpiu negalėjo pasinaudoti papildomomis paramos programomis. Savivaldybių biudžeto vykdymo mechanizmas kai sutaupytos lėšos grąžinamos į valstybės biudžetą, o ne nukreipiamos vykdomų projektų kofinansavimui neskatina efektingesnio lėšų panaudojimo, apriboja ES paramos panaudojimo galimybes.
Ekonominiai	Regione aiški koncentracija į keletą sektorių: žemės ūkį ir miškininkystę, maisto pramonę, medienos pramonę. Taip pat regione gerai išvystytos transporto paslaugos ir transporto sektorių aptarnaujančios veiklos bei metalo apdirbimo pramonė. Regione veikia gerai šalies mastu ir eksporto rinkose žinomų maisto ir medienos pramonės įmonių. Lietuviškos kilmės prekių eksporto apimtys apskrityje 2012 metais padidėjo 73,3 proc. lyginant su 2006 metais (5-tas augimo tempas tarp regionų). Daugiausiai	Pagal bendrąjį vidaus produktą vienam gyventojui regionas užima 9-tą vietą tarp 10 regionų. Žemas darbo užmokestis. Pagal vidutinį mėnesinį bruto darbo užmokestį regionas užima devintą vietą tarp visų regionų. Ekonominė veikla koncentruojasi Marijampolės savivaldybėje. Dideli vidiniai regiono ekonominiai netolygumai trukdo tolygiai ir darniai regiono plėtrai. Regiono statistiką gerina užsienio investicijos Kazlų Rūdos savivaldybėje, o kitose savivaldybėse jos nėra tokios

Veiksniai	Teigiami	Neigiami
	eksportuojama pieno ir pieno produktų, žuvies produktų, cukraus, miltinių konditerijos gaminių, trąšų, medienos ir medienos dirbinių, baldų. Nuo 2007 m. iki 2011 m. tiesioginių užsienio investicijų skaičiuojant vienam gyventojui padaugėjo daugiau nei 4 kartus. Tai sparčiausias TUI augimas per šį laikotarpį tarp visų šalies regionų.	gausios. Didžiausios TUI apimtys regione yra sukauptos medienos, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyboje. Kituose sektoriuose užsienio investicijų sukaupta keliolika kartų mažiau. Pagal materialinių investicijų apimtį vienam gyventojui Marijampolės regionas lenkia tik du regionus. Bendras regiono ekonomikos našumas yra mažesnis negu šalies (9-ta vieta vertinant pagal pridėtinę vertę, kurią sukuria vienas užimtasis). Smulkios ir vidutinės įmonės daugiausia orientuotos į vidaus rinką.
Socialiniai ir kultūriniai	Demografinės senatvės koeficientas yra mažesnis nei šalyje, t.y. regione yra santykinai daugiau vaikų ir jaunimo nei vidutiniškai šalyje. Natūralios kaitos rodiklis 1000 gyventojų sudaro – 3,2. Šis rodiklis geresnis tik dviejuose regionuose. Regione mažesnė nei vidutiniškai šalyje tarptautinė migracija (4-ta mažiausia tarp regionų). Nedarbo lygis Marijampolės apskrityje yra vienas mažiausių – apskritis yra ketvirtoje vietoje iš 10 apskričių (2011 m.). Ligoninėse gydytų ligonių skaičius regione yra antras mažiausių šalyje. Gerėja socialinės pagalbos į namus, globos namuose prieinamumas.	Apskrityje išlieka gyventojų skaičiaus mažėjimo tendencijos. Šie pokyčiai turi neigiamos įtakos darbo rinkai bei socialinio draudimo sistemai, mažėja mokinių skaičius ugdymo įstaigose. Lyginant su kitais šalies regionais, regione mažiausia gyventojų su aukščiausiu išsilavinimu dalis. Regione mažiausios vidutinės disponuojamos pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį. 8,6 proc. apskrities gyventojų yra socialinės pašalpos gavėjai, daugiausia Kalvarijos savivaldybėje – 13,4 proc. Didėjantis socialinio būsto poreikis (4-tas tarp šalies regionų). Prastėjanti kriminogeninė padėtis Marijampolės regione – daugėja nusikalstamų veikų. Visgi kriminogeninė situacija, lyginant su šalies vidurkiu, išlieka geresnė.
Gamtiniai, geografiniai, aplinkosauginiai	Regiono teritoriją kerta svarbios transporto magistralės A7, A16, A5, tarptautinė magistralės E67 – „Via Baltica“, IX-D transporto koridorius. Todėl geografinė padėtis palanki paslaugų sektoriui plėtoti. Vykdomas europinės vėžės geležinkelio tiesimo projektas „Rail Baltica“, naujasis geležinkelis kerta Marijampolės	Palyginti mažai rekreaciniu požiūriu vertingų teritorijų, silpnai išvystytas regioninis turizmo paslaugų tinklas. Marijampolės regione didžiausias žuvusiųjų keliuose skaičius 1000 gyventojų rodiklis – 0,18 (šalies vidurkis – 0,1 2011 m.). Marijampolės regione automobilių skaičius 1000 gyventojų

Veiksniai	Teigiami	Neigiami
	regiono teritoriją. Tai suteikia naujų galimybių logistikos ir paslaugų sektorių plėtrai. Žemės derlingumas Marijampolės apskrityje didesnis už šalies vidurkį, tai sudaro geras sąlygas plėtoti žemės ūkio veiklą. Tobulinama vandens tiekimo ir nuotekų valymo infrastruktūra, gerinamas paslaugų prieinamumas. Daugėja kaimo gyventojų, besinaudojančių centralizuota vandentiekio ir nuotekų surinkimo sistema. Regiono veikia ES reikalavimus atitinkantis regioninis sąvartynas, įrengtos specifinių atliekų surinkimo aikštelės.	didžiausias tarp regionų. Didelis automobilizacijos lygis gali turėti neigiamų pasekmių gamtinei ir gyvenamajai aplinkai (padidėjusi oro tarša, triukšmo lygis), kelių kokybei. Gyventojų tankumas Marijampolės regione mažesnis už šalies vidurkį. Tai apsunkina sąlygas plėtojant verslą ir pramonę.
Technologiniai	Per 2008–2010 metų laikotarpį diegusių inovacijas įmonių rodikliai sutampa su šalies vidurkiu. Turinčių kompiuterių namų ūkių dalis didesnė už šalies vidurkį. Didėja informacinių technologijų aprėptis: kaimo vietovėse veikia platus plačiajuosčio interneto prieigų tinklas. Tai sudaro geras prielaidas e-paslaugų ir e-demokratijos plėtrai. Mobiliojo ryšio plėtra ir didėjanti tinklo aprėptis leidžia pagerinti komunikaciją atokiose vietovėse, kuriose neįmanoma pakloti ryšio tinklų. Diegiami nauji administravimo metodai regiono savivaldybėse (pvz., vieno langelio principas, kokybės valdymo sistemos) prisideda prie viešųjų paslaugų gyventojams kokybės gerinimo, didesnio efektyvumo.	Apskrityje nėra mokslinių tyrimų centrų ar veikiančių technologijų srities klasterių. Jų buvimas didintų regiono investicinį patrauklumą. Per 2008–2010 metų laikotarpį tik 1 proc. proc. įmonių diegė rinkodaros inovacijas (žemiausias rodiklis šalyje). Mažas skaičius darbuotojų, dalyvaujančių MTEP aukštojo mokslo ir valdžios sektoriuose Marijampolės regione (2011 m. dalyvavo 8 darbuotojai). Regiono savivaldybių elektroninės paslaugos yra tik pirmo lygio (t. y. savivaldybių tinklalapiuose skelbiami teikiamų paslaugų sąrašai, pateikiamos prašymų formos, tačiau nėra galimybės prašymą elektroniniu būdu pasirašyti ir išsiųsti atsakingam darbuotojui). Didėjanti technologinė atskirtis – vyresnio amžiaus visuomenės dalis retai naudojasi informacinėmis technologijomis.

2.2. SSGG analizė

2.2.1. Stiprybės

Eil. Nr.	STIPRYBĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
1.	Susiformavęs regiono gyventojų mentalitetas ir patirtis, kuri leidžia suprasti skirtingas Vakarų ir Rytų verslo kultūras. Verslas plėtojamas abiem kryptimis	3
2.	Regione aiški koncentracija į keletą sektorių: žemės ūkį ir miškininkystę, maisto pramonę, medienos pramonę. Taip pat regione gerai išvystytos transporto paslaugos ir transporto sektorių aptarnaujančios veiklos bei metalo apdirbimo pramonė. Regione veikia labai gerai šalies mastu ir eksporto rinkose žinomų įmonių	4
3.	Sparčiai didėjantis lietuviškos kilmės prekių eksportas rodo įmonių konkurencingumą tarptautinėje rinkoje. Daugiausiai eksportuojama pieno ir pieno produktų, žuvies produktų, cukraus, miltinių konditerijos gaminių, trąšų, medienos ir medienos dirbinių, baldų	5
4.	Regione įsteigta Marijampolės laisvoji ekonominė zona	5
5.	Formuojasi automobilių prekybos, remonto bei aptarnavimo klasteris	3
6.	Demografinės senatvės koeficientas yra mažesnis nei šalyje. Tai reiškia, kad regione yra santykinai daugiau vaikų ir jaunimo nei vidutiniškai šalyje	4
7.	Sudarytos galimybės regione įgyti profesinį bei aukštąjį išsilavinimą. Regione veikia Marijampolės profesinio rengimo centras ir Marijampolės kolegija	4
8.	Regionas eilę metų pasižymi mažesniu nedarbo lygiu lyginant su šalies vidurkiu	4
9.	Gilios sporto tradicijos, profesionalūs sporto organizatoriai	3
10.	Suformuotas senų žmonių globos įstaigų tinklas	3
11.	Gerėja socialinių paslaugų aprėptis, socialinės pagalbos į namus, globos namuose prieinamumas	3
12.	Turtingas regiono istorinis ir kultūrinis paveldas. Daug objektų sietinų su Lietuvos valstybingumu bei kultūrine, švietėjiška žymių žmonių veikla, gyvenimu	4
13.	Turtingi Panemunės gamtiniai ir rekreaciniai išteklių	4
14.	Per pastaruosius metus ES fondų lėšomis atnaujintos viešosios erdvės ir visuomeninės paskirties pastatai	4
15.	Regione gerai išplėtoti kelių ir geležinkelio transporto infrastruktūra. Nutiestos tarptautinės magistralės (TEN-T): I Kretos koridorius (A5) ir Kretos IX koridoriaus transporto atšaka Kaunas - Kaliningradas (A5, A7). Suplanuota, kad per regioną eis Rail Baltica geležinkelis, jungiantis	5

Eil. Nr.	STIPRYBĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
	Suomiją ir Vokietiją.	
16.	Išplėtota bei modernizuota tarptautinių, magistralinių ir krašto kelių infrastruktūra	4
17.	Pakankamai išvystyta pagrindinių apskrities miestų infrastruktūra (vandentiekio, nuotekų, dujų, šilumos, elektros energijos tinklai)	3
18.	Geros interneto prieinamumo galimybės (namų ūkių dalis, turinti interneto prieigą, didesnė nei šalies vidurkis; pakankamai išplėtotas viešųjų interneto prieigos taškų tinklas)	4
19.	Didelės investicijos į šilumos gamybos ir tiekimo infrastruktūrą, šilumos mazgų daugiabučiuose namuose atnaujinimą, aplinkos taršos mažinimą	3
20.	Įrengti Marijampolės, Vilkaviškio, Kalvarijos miestų aplinkkeliai, sumažinantys atmosferos taršą miestuose	4
21.	Regiono veikia ES reikalavimus atitinkantis regioninis sąvartynas, įrengtos specifinių atliekų surinkimo aikštelės. Taip pat uždaryti seni, reikalavimų neatitinkantys sąvartynai	4
22.	Žemės derlingumas Marijampolės apskrityje didesnis už šalies vidurkį, tai sudaro geras sąlygas plėtoti žemės ūkio veiklą	5
23.	Susiformavusios intensyvios augalininkystės, mėsos ir pieno gyvulininkystės tradicijos ir šiai veiklai palankios gamtinės ir klimatinės sąlygos	4

2.2.2. Silpnybės

Eil. Nr.	SILPNYBĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
1.	Nepakankami Regionų plėtros tarybų įgaliojimai priimant sprendimus dėl dalies ES struktūrinės paramos lėšomis finansuojamų projektų atrankos	4
2.	Savivaldybių biudžeto vykdymo mechanizmas, kai sutaupytos lėšos gražinamos į valstybės biudžetą, o ne nukreipiamos vykdomų projektų kofinansavimui, neskatina efektyvesnio lėšų panaudojimo, apriboja ES paramos panaudojimo galimybes	4
3.	Regiono ekonomikos našumas yra mažesnis negu šalies (vertinant pagal pridėtinę vertę, kurią sukuria vienas užimtasis)	5
4.	Žemi verslumo rodikliai	3
5.	Dideli vidiniai regiono ekonominiai netolygumai trukdo tolygiai ir darniai regiono plėtrai, ekonominė veikla koncentruojasi Marijampolės savivaldybėje	4
6.	SVV įmonės per menkai pasinaudoja šalies mastu prieinamais finansavimo šaltiniais ir instrumentais (lengvatinės paskolos, garantijos, rizikos kapitalas)	4
7.	Per mažai dėmesio skiriama inovacijų diegimui smulkiose įmonėse	3
8.	Regionas (išskyrus Kazlų Rūdos savivaldybę) atsilieka pagal pritrauktas tiesiogines užsienio investicijas	5
9.	Stokojama investicijų į materialinės bazės atnaujinimą. Pagal materialinių investicijų apimtį vienam gyventojui Marijampolės regionas lenkia tik du regionus	4
10.	Nepakankamai bendradarbiauja smulkios ir vidutinio verslo įmonės	3
11.	Žemas darbo užmokestis ir mažiausios vidutinės disponuojamos pajamos vienam namų ūkio nariui per mėnesį	3
12.	Maža vartotojų perkamoji galia, nesudaranti galimybių išplėtoti įvairiapusės prekybos ir paslaugų infrastruktūros nedidelėse, mažiau urbanizuotose vietovėse	3
13.	Nepakankamas pramonės įmonių, mokslo ir tyrimų institucijų bendradarbiavimas, kuriant naujus produktus ir jų gamybos technologijas	3
14.	Nepakankamas jaunimo profesinis orientavimas	3
15.	Darbo jėgos pasiūlos kokybinis neatitikimas rinkos poreikiams	4
16.	Kvalifikuotos darbo jėgos emigracija	5
17.	Siaura rekreacijos paslaugų (ypač poilsio ir pramogų) pasiūla, nesugebanti ilgiau regione sulaikyti transporto koridoriais vykstančius keleivius	3
18.	Apskirtyje, kaip ir bendrai šalyje, išlieka neigiamos gyventojų skaičiaus	5

Eil. Nr.	SILPNYBĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
	mažėjimo tendencijos	
19.	Lyginant su kitais šalies regionais, regione mažiausia gyventojų su aukščiausiu išsilavinimu dalis	3
20.	Žema bedarbių motyvacija ir registracija darbo biržoje ne užimtumo tikslais	4
21.	8,6 proc. apskrities gyventojų yra socialinės pašalpos gavėjai. Blogiausia padėtis Kalvarijos savivaldybėje – 13,4 proc.	3
22.	Didelis socialinės rizikos šeimų skaičius	3
23.	Prastėjanti kriminogeninė padėtis Marijampolės regione	3
24.	Kai kuriose savivaldybėse prastas ikimokyklinio ugdymo prieinamumas	3
25.	Didėjantis pagyvenusių žmonių skaičius, jų ekonominis, socialinis, psichologinis ir fizinis nesaugumas	3
26.	Nors dalies kultūros įstaigų materialinė bazė buvo atnaujinta, regione vis dar yra įstaigų, kurių materialinė bazė neatitinka šiandienos poreikių	4
27.	Nors pastaraisiais metais buvo pagerintas dalies visuomeninių pastatų energetinis efektyvumas, regione dar daug visuomeninių pastatų, kurių energetinis efektyvumas prastas	4
28.	Susidėvėjęs miesto ir priemiesčio autobusų parkas	4
29.	Marijampolės regione didžiausias žuvusiųjų keliuose skaičius 1000 gyventojų	4
30.	Lėti daugiabučių namų gyventojų bendrijų steigimosi tempai, nėra jų iniciatyvos dalyvaujant energijos taupymo programose	3
31.	Gana lėtai plėtojamos alternatyvios žemės ūkio veiklos	3

2.2.3. Galimybės

Eil. Nr.	GALIMYBĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
1.	ES struktūrinių fondų valdymo ir administravimo sistema numato, kad dėl dalies Lietuvai skirtų lėšų panaudojimo nusprendžia regionai	5
2.	Marijampolės regionas yra pasienio regionas. Tokia geografinė padėtis palanki tarptautiniam bendradarbiavimui su Lenkija ir Rusija (Kaliningrado sritimi)	4
3.	Naujos regiono galimybės siejamos su Marijampolės laisvąją ekonomine zona (LEZ) bei kitų regione numatytų pramoninių teritorijų suformavimu	5
4.	Regione gaminamos produkcijos prekės ženklų stiprinimas	3
5.	Euro įvedimas didins regiono investicinių patrauklumą	4
6.	Dėl augančio šalies ūkio didėjančios gyventojų pajamos, besikeičiantys įpročiai sudarys prielaidas daugiau laiko skirti savo sveikatai, poilsiui ir pramogoms	3
7.	Augantis kokybės, naujų technologijų, aplinkosaugos teikiamos naudos suvokimas versle ir visuomenėje	3
8.	Didėjantis tranzitu per regioną vykstančių transporto priemonių ir keleivių srautas	3
9.	Didėjantis profesinėse mokyklose parengtų specialistų skaičius	3
10.	Yra jaunimo verslumo iniciatyvų, kurias įgyvendina regiono valdžia (savivaldybių lygiu) bendradarbiaudama su regiono įmonėmis ir švietimo įstaigomis. Kyla poreikis šiais iniciatyvas plėtoti	3
11.	Sektorinio praktinio mokymo centro plėtra suteikia prielaidas koncentruoti profesinio ugdymo potencialą	4
12.	Darbo rinkos priemonių efektyvumo didinimas, gerinant bendradarbiavimą tarp darbo biržų, mokslo institucijų ir darbdavių	4
13.	Turimas kultūros, sporto, bendruomenines įstaigas plačiau išnaudoti mokinių neformaliojo ugdymo reikmėms	4
14.	Stiprinti regiono aukštąją mokyklą kaip regiono inovacijų, klasterių centrą	4
15.	Socialiai pažeidžiamų žmonių grupių integracija į visuomenę, plėtojant jiems skirtas socialines paslaugas	4
16.	Į nestacionarių socialinių paslaugų teikimą plačiau įtraukti bendruomenines organizacijas	4
17.	Didelis ES dėmesys socialinės atskirties mažinimo iniciatyvoms, projektų finansavimo galimybės	4
18.	Augantis bendruomeninių organizacijų skaičius ir šių organizacijų paslaugų plėtra	3

Eil. Nr.	GALIMYBĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
19.	Didelis ES dėmesys kultūros apsaugai bei jos unikalumo puoselėjimui	3
20.	Regiono etninio savitumo, kultūrinio patrauklumo ir atvirumo didinimas	4
21.	Kultūros paveldo objektų atstatymas, restauravimas bei pritaikymas kultūros, turizmo ir bendruomenės reikmėms	3
22.	Parengti ar atnaujinti pagrindiniai regiono ir savivaldybių strateginio ir teritorinio planavimo dokumentai sudaro pagrindą veiklos ir investicijų plėtojimui	4
23.	Savivaldybių teikiamų viešųjų paslaugų perkėlimas į elektroninę erdvę	4
24.	Paklausos inovatyviems produktams ir paslaugoms kūrimas iš viešojo sektoriaus pusės, įgyvendinant energetikos, pastatų renovavimo ir panašius projektus	3
25.	Augantis visuomenės sąmoningumas ir dėmesys aplinkosaugos problemoms	3
26.	Regiono teritorijos pasiekiamumo didinimas, tobulinant regiono kelių dangą	3
27.	Galimybė didinti centralizuoto vandens tiekimo apimtį, prijungiant naujus vartotojus	3
28.	ES reikalavimai aplinkosaugos srityje, didinantys įmonių suinteresuotumą naudoti pažangias technologijas ir mažinantys įmonių neigiamą poveikį aplinkai	4
29.	Didėjanti informacinių technologijų aprėptis	4
30.	Didėjantis valdžios dėmesys, finansinė ir techninė parama žemės ūkio ir kaimo plėtrai	3
31.	Didėjantis kaimo gyventojų pasiryžimas tradicines ūkininkavimo formas keisti į alternatyvias	3

2.2.4. Grėsmės

Eil. Nr.	GRĖSMĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
1.	Savivaldybės gali tapti nepajėgios išlaikyti naujai sukurtą infrastruktūrą ir kofinansuoti stambius ES struktūrinių fondų projektus	4
2.	Kaip ir visai šaliai, regionui būdingas „protų nutekėjimas“, silpninantis regiono intelektualinį potencialą, sukeliantis depopuliaciją, aštrinantį kvalifikuotos darbo jėgos stygiaus problemas	5
3.	Lietuvos ekonomikos internacionalizacijos sąlygoti stiprūs išoriniai iššūkiai regiono ekonomikos plėtrai	3
4.	Praktiškai sunkiai prognozuojami pasaulinės ekonomikos cikliniai nuosmukiai ir nereguliarios krizės, kurios gali pridaryti daug žalos regiono ekonomikai	3
5.	Agresyvi stambaus verslo konkurencija. Prekybos centrų dominavimas prieš smulkiuosius verslininkus	4
6.	Dėl didėjančios neurbanizuotų vietovių atskirties bei jų gyventojų senėjimo mažėjantis įmonių susidomėjimas plėtoti verslą šiose vietovėse	4
7.	Auganti energetinių resursų kaina ir jos sąlygojamas regiono ekonomikos konkurencingumo mažėjimas	3
8.	Esamos darbo jėgos kvalifikacijos neatitikimas įmonių poreikiams	3
9.	Kvalifikuotos darbo jėgos stygius neleidžia pritraukti aukštą pridėtinę vertę kuriančių investuotojų	4
10.	Emigracijos sukuriama neigiami socialiniai padariniai (vaikai likę be vieno ar abiejų tėvų priežiūros ir kt.)	4
11.	Dėl nepakankamo dėmesio ir paramos socialinę atskirtį jaučiančioms šeimoms didėjanti jų atskirtis ir nepasitikėjimas	4
12.	Vaikų, augančių socialinės rizikos šeimose, psichologinės ir socialinės raidos problemos	4
13.	Iškrintančių iš švietimo sistemos asmenų neprisitaikymas prie darbo rinkos poreikių	3
14.	Socialinės apsaugos poreikio ir išlaidų didėjimas dėl senstančio visuomenės ir augančio paramos gavėjų skaičiaus	3
15.	Mažėjantis gimstamumas ir senstanti visuomenė	5
16.	Mažas gyventojų fizinis aktyvumas blogins jų sveikatą	4
17.	Nesugebėjimas kultūros susieti su ekonominės veiklos plėtra	3

Eil. Nr.	GRĖSMĖS	Įvertinimas (max „5“ - min „1“)
18.	Didėjanti technologinė atskirtis. Lietuvoje vyresnio amžiaus asmenys retai naudojami internetu	3
19.	Augančios paslaugų kainos dėl naujų vandentvarkos, atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų statybos	3
20.	Baltijos atominės elektrinės statyba Kaliningrado srityje ir galima regiono tarša	4
21.	Tarptautinė upių tarša kaimyninėse valstybėse	4

3. STRATEGIJA

Regiono plėtros vizija: „Atviras naujovėms, patrauklus gyventi, dirbti, investuoti, mokytis ir ilsėtis regionas, kūrybiškai ir atsakingai naudojantis savo žmogiškąjį, gamtinį bei geografinį potencialą.“

Eil. Nr.	LYGMUO	PAVADINIMAS
1.	PRIORITETAS	ŽMOGUS IR VISUOMENĖ
1.01.	Tikslas	Skatinti mokytis visą gyvenimą
1.01.01.	Uždavinys	Gerinti švietimo kokybę, prieinamumą ir didinti paslaugų įvairovę
1.02.	Tikslas	Stiprinti tapatybę, pilietiškumą, atsakomybę ir bendradarbiavimą
1.02.01.	Uždavinys	Išsaugoti kultūros paveldą ir skatinti pilietiškumą
1.03.	Tikslas	Didinti gyventojų gerovę ir socialinę aprėptį bei ugdyti sveiką gyvenseną
1.03.01.	Uždavinys	Siekti vaiko ir šeimos gerovės
1.03.02.	Uždavinys	Didinti viešųjų paslaugų prieinamumą, ugdyti sveikos gyvensenos savimone
2.	PRIORITETAS	EKONOMIKOS SKATINIMAS
2.01.	Tikslas	Sukurti tvarią, tolygią ir efektyvią ekonominę infrastruktūrą
2.01.01.	Uždavinys	Plėtoti modernią transporto infrastruktūrą ir darnų judumą
2.01.02.	Uždavinys	Plėtoti turizmo infrastruktūrą, įskaitant kultūros ir gamtos paveldą
2.01.03.	Uždavinys	Skatinti darnų išteklių naudojimą
2.02.	Tikslas	Didinti teritorinę sanglaudą regionuose
2.02.01.	Uždavinys	Gyvenamosioms vietovėms (tikslinėms teritorijoms) būdingų problemų sprendimas, didinant konkurencingumą, ekonomikos augimą ir gyvenamosios vietos patrauklumą
2.02.02.	Uždavinys	Gerinti kaimo vietovių gyvenamąją aplinką (kompleksinis kaimo vietovių vystymas ir plėtra)
3.	PRIORITETAS	PAŽANGUS VALDYMAS
3.01.	Tikslas	Skatinti visuomenės dalyvavimą viešajame valdyje ir gerinti viešojo valdymo paslaugų kokybę
3.01.01.	Uždavinys	Gerinti asmenų aptarnavimą viešojo valdymo institucijose ir didinti teikiamų paslaugų prieinamumą visuomenei